

Hakkı tavsiyede ölçü

“Muhtelif” rumuzlu okuyucumuz: “Yeni bir arkadaşı derse davet ederken ölçü ne olacak? Meselâ kendisinde bir isteksizlik (korku, ilgisizlik...vs. gibi) hissediyorsak, davetlerde ne derece ısrarlı olmalıyız? Israr sıklığı ne olmalı? Meselâ onun arabası varsa, sanki derse gitmek için ondan istifâde etme gibi bir hava ortaya çıkıyorsa, bu izlenimi nasıl engelleriz?”

İman hakikatlerini yeni çevrelere tanıtalım. Sabah akşam selâmlaştığımız can dostlarımızın imanî inkişaflarına yardımcı olalım. Nitekim Kur’ân, “Sizden hayra davet eden, iyiliği emreden ve kötülükten nehyeden bir cemaat bulunsun. İşte kurtuluşa erenler yalnız onlardır”(1) buyurarak; hakkın, hayrın, iyiliğin, doğruluğun, imanın ve îtikadın tavsiyesine ve tebliğine “şahs-ı mânevî” bazında önem verilmesini emreder.

Fakat başkalarına hakkı ve hayrı tavsiye ederken şu hususları gözden uzak tutmalıyız:

1-Tavsiye ettiğimiz hakkı ve hayrı önce mümkün mertebe kendimiz yaşamalıyız. Kur’ân, “Yapmadığın şeyi niçin söylüyorsun?”(2) sorgusuyla ehl-i îmânı önce yaşamaya davet eder. Hayrı yaşamak ve salih amel sahibi olmak bir yandan Allah’a karşı yaratılış vazifemiz iken, diğer yandan insanlara da örnek tavrımızı ve duruşumuzu teşkil eder. Bütün peygamberler “önce yaşayan” insanlardı. Hal dili, söz dilinden daha kuvvetlidir. Yaşayan insan, ameliyle daha çok tesir sahibidir.

2-İnsanları sevmeli ve saymalıyız. Yunus Emre’nin ifâdesiyle, Allah’ın kullarını “Yaradan’dan ötürü” sevmeliyiz. Üstad Bedüzzaman Hazretlerinin ifâdesiyle; rengi, ırkı, dîni, dili, mesleği, meşrebi, ameli, yaşayışı ne olursa olsun, insanlara karşı tam bir “muhabbet fedâisi” olmalıyız.(3) Unutmamalıyız ki, sevildiğini ve değer verildiğini hisseden insan bizde tam bir güven hissedecek, o güven de hak ve hayırla ilgili teklifimizi makbul saymasını kolaylaştıracaktır.

3-İnsanların kusurlarını görmemeli, insanları kınamamalı, yargılamamalı, olduğu gibi kabul etmeli ve çok sık affetmeliyiz. Afv ve müsamaha yolunu, hesap sorma ve yargılama yoluna tercih etmeliyiz. Kur'ân, "Affetsinler, geçsinler, müsâmaha göstereyin. Allah'ın sizi bağışlamasından hoşlanmaz mısınız?"(4) buyurur. İnsanları affetmek ve davranışlarına müsamaha göstermek, onların kendi kendilerini sorgulamalarına, kendi kusurlarını görmelerine ve kendilerini ıslah etmelerine zemin hazırlayacaktır.

4-İnsanların hakkı bulmalarına yardımcı olmalı, hakkı zorlaştırmamalıyız. Onlara dînin ve dîni yaşamının, îmânın ve îmânı öğrenmenin "kolaylıktan" ibâret olduğunu(5) hissettirmeliyiz. Peygamber Efendimizin (asm), "Kolaylaştırınız, zorlaştırmayınız,; müjdeleyiniz, nefret ettirmeyiniz"(6) hadis-i şerifi hep kulaklarımızda çınlamalı.

5-Dinde iknâ vardır, icbar yoktur; teklif vardır, ısrar yoktur. Kur'ân, "Hak bâtıldan iyice ayrılmıştır. Dinde ikrah, icbar ve zorlama yoktur"(7) buyurur. Bediüzzaman Hazretleri, "Medenîlere galebe çalmak iknâ ile olur. Söz anlamayan vahşîler gibi icbâr ile değildir" der.(8) Öyleyse îmân dersleri için "teklif" olmalı; ama "ısrar" olmamalı, gelmediğinde "sû-i zan" olmamalı, "gönül koyma" olmamalıdır. Tekliften vazgeçmemeliyiz; ama muhatabımızı bıktırmaktan da kaçınmalıyız. Abdullah b. Mes'ûd (ra) anlatır: "Nebiy-i Muhterem Efendimiz (asm) öğüt ve nasîhat hususunda bize bıkkınlık gelmesin diye hâlimize bakıp ona göre gün ve saat kollardı." (9)

6-Davranışlarımızda her zaman hilm sahibi olmayı ve yumuşak huyluluğu, sert ve kırıcı olmaya; mütevâzı ve alçak gönüllü olmayı, kibirli ve gururlu olmaya; merhametli olmayı ve bağışlamayı, acımasız ve suçlayıcı olmaya tercih etmeliyiz. Öfkemizi yenmeyi, yutmayı ve sîneye çekmeyi muhakkak başarmalıyız.

7-Aslâ cimri ve eli sıkı olmamamız gerektiği gibi, müsrif ve savurgan da olmamalıyız. Dînimizin bizden istediği davranış biçimi: Cömertlik ve gönül zenginliğidir. Bunu muhakkak hayatımızda hâkim kılmalıyız. Peygamber Efendimiz (asm) insanların en cömerdi idi. Bilhassa Ramazan aylarında ve hâssaten yanında Cebrâil (as) bulunduğu zamanlarda çok cömert olurdu. Kendisinden bir şey istenildiğinde hiçbir zaman "Hayır!" dediği olmamıştır. Bir defasında bir kadın kendisine bir dokuma hırka getirmiş ve "Buyur Yâ Resûlallah, bunu sizin için iki elimle dokudum" diyerek vermişti. Az sonra adamın birisi, "Ne kadar güzelmiş; onu bana giydirderseniz!" dedi. Resul-i Ekrem (asm) Efendimiz de (asm), "Evet!" dedi ve o bürdeyi dürdü, katladı da, o adama verdi.(10)

Binâenaleyh, derse çağırduğumuz kişinin arabasını kullanmayı teklif etmek yerine,

varsa kendi arabamızı, yoksa kamuya ait ulaşım vâsıtalarını kullanmalıyız. Yol parasını biz karşılamalıyız. Eğer onun arabasını kullanmışsak, yakıt ve sâir giderlerine ortak olmalı veya tamamen biz üstlenmeliyiz.

8-Teklif ve tebliğ sözün en güzeli ile, hikmet ile, ilim ile, irfân ile, bilgi ile, şehâdet ile, şuhud ile, hakikat ile yapılmalıdır. Kur'ân, "Rabb'inin yoluna hikmetle ve en güzel öğüt ve nasihatlerle çağır. Onlarla en güzel şekilde tartış"(11) buyurur. Kur'ân'dan asrımıza süzülen "şehâdet ve hakikat deryâsı" olan Risâle-i Nûr'u insanlara "Allah için" ulaştırmak hem bir görev, hem bir tebliğ, hem bir teklif, hem de Kur'ân emrinin bir îfâsı hüviyetindedir. Öyleyse, olabildiğince nezâketle, olabildiğince cömertlikle, olabildiğince muhabbetle ve olabildiğince iyilikle—Allah dilerse—aşamayacağımız dağın olmadığını bilerek hareket etmeliyiz.

Dipnot:

- 1-Âl-i İmrân Sûresi, 3/104;
- 2-Saff Sûresi, 61/2;
- 3-Hutbe-i Şâmiye, s. 73;
- 4-Nûr Sûresi, 24/22;
- 5-Buhârî, İmân, 37;
- 6-Buhârî, İlim, 63;
- 7-Bakara Sûresi, 2/256;
- 8-Hutbe-i Şâmiye, s. 73;
- 9-Buhârî, İlim, 62;
- 10-R. Sâlihîn, 62/565;
- 11-Nahl Sûresi, 16/125.;